

HAKLARIMIZI

BİLİYOR MUYUZ? KULLANIYOR MUYUZ ?

HAKLARINIZI BİLİYOR MUSUNUZ?

**GÖZALTINA ALINDIYSANIZ!
EVİNİZ ARANMAK İSTENİYORSA!
ÜSTÜNÜZ ARANMAK İSTENİYORSA!
HAK İHLALİNE MARUZ KALDIYSANIZ!**

**NE YAPACAĞINIZI
BİLİYOR MUSUNUZ?**

POLİS VEYA JANDARMA HANGİ DURUMLARDA SİZİ DURDURABİLİR?

Polis, kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra; kişileri ve araçları, suç işlenmesini önlemek, suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suçların faillerinin kimliklerini tespit etmek, hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek, kişilerin hayatını ve mal varlığını korumak amacıyla durdurabilir.

Polisin durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için meslek deneyiminden ve mevcut durumdan hareketle makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.

Polis veya Jandarma hangi durumlarda sizden kimlik sorabilir?

Polis, kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir; kişiden, kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir.

Hangi durumlarda üstünüz ve aracınız aranabilir?

Üstünüzü aramak isteyenlerden kimlik sorunuz.

Üst arama iznini sorunuz. Bu arama izni yazılıdır. Ancak, el ile dıştan kontrol hariç kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışa-

rıdan bakıldığında içeri si görünmeyen bölümlerinin aranması; İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dhiline mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı, acele hallerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir. Kolluk amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hkimin onayına sunulur. Bu arama kararı hakimin onayından geçmeden hiçbir hüküm doğurmaz. Bu nedenle hakınızda gerçekleştirilen arama işleminin hakim onayından geçip geçmediğini mutlaka araştırınız.

Eviniz, işyeriniz ve size ait diğer kapalı meknlarda hangi koşullarda arama yapılabilir?

- Aramak isteyenlere kimlik sorunuz.
- Arama iznini sorunuz (Arama izni, hakim tarafından verilen yazılı bir belgedir. Bu belgede sizin adınızın olup olmadığına ve belgenin tarihine bakınız.)
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde arama izni Cumhuriyet savcısı yada kolluk amiri tarafından da verilebilir. Ancak bu belgede de adınızın olup olmadığına dikkat ediniz ve mutlaka belgenin tarihine bakınız. (Arama izninde aramanın mahiyeti, tarihi ve saati belirtilmemiş ise hukuka aykırı bir arama iznidir. Bu durumda aratmama hakkınız vardır. Ayrıca hukuka uygun bir arama kararına rağmen, yapılan arama sonunda arama tutanağını imzalamama veya bu arama tutanağının bir suretini talep etme hakkınız vardır. Size bir örneğinin verilmesi zorunludur.)

- Kural olarak evinizde, işyerinizde ve size ait diğer kapalı mekanlarda gece arama yapılamaz. Ancak suçüstü hallerinde ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde gece de arama yapılabilir.
- Arama sırasında Cumhuriyet savcısı hazır olmazsa, ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki (2) kişi hazır bulundurulmak zorundadır.

GÖZALTINA ALINIRKEN VE GÖZALTINDAYKEN HAKLARINIZ NELERDİR?

- Sizi gözaltına almak isteyen kişi veya kişilerden, ilk önce kim olduklarını sorunuz ve kimlik bilgilerini göstermelerini isteyiniz.
- Sizi gözaltına almak istemelerinin nedenini sorunuz. Gözaltına alma, ancak yasanın belirlediği koşullar gerçekleşmişse yapılabilir.
- Gözaltına alınma nedeniniz derhal size bildirilmek zorundadır. (Yakalanan kişinin kaçmaya kalkışması, kendisine veya başkasına zarar vereceği durumlarda kelepçe takılabilir. Aksi taktirde hiçbir şekilde kelepçe takılmaz. Keyfi bir şekilde kelepçe takılması söz konusu ise, mutlaka işlemi yapanlar hakkında suç duyurusunda bulununuz.
- Yakalandığınızda, gözaltına alındığınızda ya da gözaltı süreniz uzatıldığında, derhal bir yakınınıza bilgi verilmek zorundadır.

Haksız bir şekilde gözaltına alındıysanız, kanuni süresi içinde hakim önüne çıkarılmazsanız, gözaltına alındığınız yakınlarınıza bildirilmediyse, kanuna uygun bir şekilde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra hakkınızda kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraat kararı verilirse, hakkınızdaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilirse, tazminat davası açma hakkınız vardır.

Sağlık raporunun düzenlenme biçimi ve bu konudaki haklarınız nelerdir?

- Gözaltına alınmadan önce doktor kontrolünden geçirileceksiniz. Doktorun odasında doktor ile tek başınıza bulunma hakkınız vardır. Doktorun size yapılacak muayene konusunda yeterli olmadığını gördüğünüz taktirde doktorun tedavisini kabul etmeme ve başka bir doktor isteme hakkınız vardır. Gözaltından çıkarılmadan önce aynı şekilde de tekrar doktora çıkarılacaksınız. Herhangi bir rahatsızlık varsa veya kötü muameleye maruz kaldıysanız bu durumu hiç çekinmeden doktora anlatınız ve rapora geçmesi için ısrar ediniz. (Bu rapor, ilerideki aşamalarda en önemli deliliniz olacaktır.) Yakalanan kişinin, herhangi bir nedenle yerinin değiştirilmesi, gözaltı süresinin uzatılması, serbest bırakılması ve adli mercilere sevk edilmesi işlemlerinden önce de sağlık durumunun doktor raporu ile tespit edilmesi sağlanır. Ayrıca doktor raporunun bir örneğinin, size verilmesini talep etme hakkınız vardır. Bu rapor size verilmek zorundadır. Muayene sırasında

avukatınızın yanınızda bulunmasını isteme hakkınız vardır. Kelepçeli muayeneyi asla kabul etmeyiniz. Sizi kelepçeli bir şekilde muayene eden hekimin de görevini kötüye kullandığını ve sorumlu olduğunu unutmayınız.

Susma Hakkı Nedir? Susma Hakkının Kapsamı nedir?

Gözaltına alındığınız andan itibaren kolluk, haklarınızı hatırlatmak zorundadır.

Susma hakkınız vardır. Susma Hakkı; kimlik bilgileriniz dışında konu ile ilgili hiçbir açıklamada bulunmama hakkıdır. Susma Hakkı aynı zamanda gözaltında teşhis yapılırken veya yer gösterme sırasındaki tüm işlemleri de kapsamaktadır. Unutmayınız ki, yer gösterme ve teşhis işlemleri sırasında da susma hakkınız olduğu gibi avukat talep etme hakkınız da vardır.

Hangi durumda Avukat isteyebilirsiniz?

- Gözaltına alındığınız andan itibaren Avukat isteme hakkınız vardır. Size yüklenen suçun niteliği ne olursa olsun şayet Avukat tutabilecek ekonomik imkanlara sahip değilseniz, Baro' dan ücretsiz avukat talep etme hakkınız vardır .Bunun için göz altında kolluk görevlerine avukat istediğinizi söylemeniz yeterlidir.

Gözaltındayken diğer haklarınız nelerdir?

- Hakkımızdaki suçlamayı öğrenme ve lehinize olan delille-

rin toplanmasını isteme hakkınız vardır. Ayrıca yakalandığınız andan itibaren size imzalatılmak istenen belgeleri mutlaka okuyunuz. İradenize aykırı bilgi içeren belgeleri imzalamama, imzalamama gerekçenizi de yazma hakkınız vardır. (İmzadan imtina hakkı)

GÖZALTINDAN ÇIKARILINCA ;

- Ya doğrudan serbest bırakılırsınız (Bu durumda salıverme tutanağı düzenlenecektir, bunun bir örneğini alma hakkınız vardır.)
- Ya savcılığa çıkarılacaksınız, savcılık aşamasında da susma hakkınız ve Baro'dan ücretsiz avukat talep etme hakkınız vardır. Bu durumda savcı ifadenizi alıp sizi serbest bırakabilir veya tutuklanmanızı isteyerek hakimliğe sevk edebilir. Gözaltındayken kötü muameleye maruz kaldıysanız, bunu mutlaka detaylı bir şekilde savcıya anlatınız.
- Savcının talebi üzerine hakimliğe çıkarılırsanız, hakim ifadenizi aldıktan sonra ya sizi serbest bırakacak ya da tutuklanmanıza karar verecektir. (Kötü muamele iddianız varsa hakime de bunu detaylı bir şekilde anlatınız.) Sorgu hakimliğinde tutuklanmanız durumunda tutukluluk kararına karşı 7 gün içinde itiraz etme hakkınız vardır.

Gözaltında tutulma süresi 24 saattir. Kişinin gözaltına alınmasına cumhuriyet savcılığınca karar verilir. Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçta işlediği şüphesini gösteren somut delillerin

varlığına bağlıdır.

Suçüstü hâllerıyla sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında kanun tarafından belirtilen suçlarda mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmi dört saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda kırk sekiz saate kadar gözaltına alınma kararı verilebilir. Gözaltına alma nedeninin ortadan kalkması hâlinde veya işlemlerin tamamlanması üzerine derhâl ve her hâlde en geç yukarıda belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına, yapılan işlemler hakkında bilgi verilerek talimatı doğrultusunda hareket edilir.

Kişi en geç kırksekiz saat, toplu olarak işlenen suçlarda 4 gün içinde hakim önüne çıkarılmak zorundadır. Bu hükme aykırı hareket edenler hakkında suç duyurusunda bulunma ve tazminat davası açma hakkınız vardır.

- 3 veya daha fazla kişinin bir suça iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda, savcı delillerin toplanmasındaki güçlük ve fail sayısının çokluğu ve benzeri nedenlerle gözaltı süresinin 4 güne kadar uzatılmasını yazılı olarak emredebilir. Gözaltında kalma süresinin uzatılması durumunda, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci dereceden kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz edebilir.

Gözaltı süresinin uzatılması durumunda, bu durumun yakınlarınıza derhal bildirilmesi gerekir.

Gözaltına alındığınızda, avukatınız yoksa veya avukat tutacak ekonomik durumunuz yoksa haftanın 7 günü, 24 saati Baro'dan bir avukat isteme hakkınız vardır. Baronun sizin için tayin edeceği avukat ücretsizdir. Bunun için gözaltında kolluk görevlilerine avukat istediğinizi söylemeniz yeterlidir.

Unutmayınız!!!! Gözaltına alınırken veya gözaltındayken kötü muameleye maruz kaldıysanız, sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunma hakkınız vardır.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELEYE MARUZ KALDIĞINIZDA NELER YAPMALISINIZ?

***İşkence Bir İnsanlık Suçudur, Sessiz Kalmayın !!!
İşkence Ve Diğer Zalimane Gayri İnsani Veya Küçültücü Muamele Veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi***

Madde 1: Sözleşme amaçlarına göre, "işkence" terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 3: İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.

Türk Ceza Kanunu

İşkence

Madde 94- (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükm olunur.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi

Madde 5- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.

İşkence, kötü muamele ve insanlık dışı muamele veya onur kırıcı davranışa maruz kalmanız halinde, bu davranış ve cezaların sona erdirilmesi ve faillerin cezalandırılması için **İnsan Hakları Derneğine** başvurabilirsiniz.

Sokakta, gözaltında işkence ve kötü muameleye maruz kaldıysanız; bu konudaki bilgileri avukatınıza mutlaka ayrıntılı olarak anlatın. Ayrıca gözaltına alındığınızda ve gözaltından çıkarılıp savcılığa ya da hakim önüne çıkarıldığınızda bir

doktor tarafından mutlaka muayene edileceksiniz. Gördüğünüz işkence ve kötü muamele konusunda tüm şikâyetlerinizi doktora anlatın ve rapora yazıp yazmadığını kontrol edin. Doktor sizi muayene etmez, eksik muayene eder ya da şikâyetlerinizi tutanağa yazmaz ise, doktoru reddetme hakkınız vardır.

Şayet savcılığa ya da hakim önüne çıkarıldıysanız yine görmüş olduğunuz işkence ve kötü muameleyle ilişkin tüm detayları anlatın. Unutmayın ki işkence ve kötü muamele neticesinde alınan ifadeniz sizin aleyhinize kullanılamaz.

İşkence mağduruysanız, tedavi için **Türkiye İnsan Hakları Vakfına (TİHV)** başvurabilirsiniz!

En yaygın olarak uygulanan işkence ve kötü muamele yöntemleri şunlardır.

Hakaret, Dayak, Sopayla vurma, Tokat atma, Göz bağlama bekletme, Öldürme tehdidi, Yakınlarına işkence yapma tehdidi, Aşağılama, yerde bekletme, Sözlü ve fiziksel cinsel taciz, İşkenceye görsel işitsel tanıklık ettirme, Gürültülü müzik ve marş dinletme, Yalancı infaz, İşeme ve dışkılamayı engelleme, Falaka, Düz askı –çarmıh, Filistin askısı, Ayaktan ters askı, Yerde çarmıha germe, Elektrik verme, Aç susuz bırakma, Basıncılı su sıkma, Hücrede tecrit, Haya burma, Soğuk zeminde bekletme, Saç, sakal, bıyık uygulama yolma, Zorla saç, sakal, bıyık kesme, Pislikle dolu bir pozisyonda bekletme, Tuz yedirme, Ajanlık teklifi, Yakınlarının veya başkaları-

nın yanında işkence yapma, Soyma, Duvara çarpma, Kum torbası ile vurma, Vücutun tek bir noktasına sürekli vurma, Yere yatırarak üzerine çıkma/ağırlık yükleme, Biber gazı, Tecavüz, Ağza tükürme, Üzerine işeme, Aşırı fiziksel aktiviteye zorlama, Yakma, Sigara söndürme, .Buza yatırma, Uyumatma, Uzun süre her türlü pozisyonda bekletme, Zorla içeriği bilinmeyen şeyler yedirme, Açık pencere önünde havasız bırakma, Anlamsız isteklere itaate zorlanma, Kelepçeyle bekletme, Tekerek işkencesi, Suda boğma, Zorla tıbbi müdahale, . Tabutluk işkencesi, Makat araması, Vajina araması.

KADIN OLARAK HAKLARINIZI BİLİYOR MUSUNUZ?

İstanbul Sözleşmesine Göre Kadına Yönelik Şiddet; *Kadına Yönelik Şiddet;*

Bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır. İster kamusal alanda ister özel alanda meydana gelsin; kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

Aile İçi Şiddet;

Aile içerisinde veya hanede veya mağdur ile şiddet uygulayan aynı evi paylaşırsa veya paylaşmasa da eski veya şimdiki eş-

ler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir.

Şiddete Maruz Kaldığınızda Yapmanız Gerekenler

Şiddet eylemini uygulayan kişi sizinle aynı çatı altında yaşayan eşiniz, babanız, çocuğunuz veya partneriniz ise 6284 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanuna göre;

En yakın Karakola veya Aile Mahkemesine başvurarak size şiddet uygulayan kişinin evden uzaklaştırılmasını, eve belli bir mesafede yaklaşmamasını, sizi işyerinde rahatsız etmemesini, silah taşıyor ise silahına el konulmasını, iletişim araçları ile sizi rahatsız etmemesini ve kanunda sıralamış bazı tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahipsiniz.

Şiddet uygulayan kişinin, can ve mal güvenliğinize karşı herhangi bir saldırıda bulunacağını düşünüyorsanız, Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtası ile koruma altına alınarak Kadın Sığınma evine gitmek istediğinizi beyan ediniz.

Hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, bu tedbir kararlarına uymayarak sizi tekrar rahatsız etmesi veya şiddet uygulamak istemesi halinde Cumhuriyet Başsavcılığına başvuruda bulununuz. Bu durumda kararın gereklerine aykırı hareket eden şiddet uygulayan hakkında 6 aya kadar zorlama hapsine karar verilir.

Tapu Müdürlüğünden 'Aile Konutudur' Şerhini Talep Ediniz. Evliliğin devamı esnasında ortak aile konutunuzun eşiniz tarafından tek taraflı olarak satışını engellemek istiyorsanız, aile konutu olarak kullanılan evinizin bağlı bulunduğu Tapu

Müdürlüğüne Aile tablonuz ile giderek ilgili konut üzerine 'Aile Konutudur' şerhinin yazılmasını ilgili Tapu Müdürlüğünden talep ediniz.

Aile Konutudur şerhi bulunan gayri menkuller, bir eşin imzası olmadan diğer eş tarafından satılamayacak, devredilemeyecektir.

Taciz ve Tecavüze Sessiz Kalma, Başvuru Yap!

Cinsel istismar, cinsel taciz veya tecavüz eylemine maruz kaldıysanız, üzerinizdeki deliller yok olmadan en yakın karakola başvurarak şikayette bulununuz. Delillerin yok olmadan adli makamlara ulaştırılmasının, cinsel içerikli saldırı, taciz ve tecavüz suçlarında sanığın cezalandırılabilmesi açısından çok önemli olduğu unutulmamalıdır.

Mobbinge Maruz Kaldıysanız;

İşyerinde çalışanlar -özellikle de kadınlar- üzerinde işveren veya işveren nezdinde çalışan diğer kişilerce uygulanan cinsel, sözel, psikolojik veya fiziksel şiddeti ifade eden mobbinge maruz kalmanız durumunda, mobbing uygulayan kişi hakkında hukuksal yollara başvurma hakkına sahipsiniz.

TCK.nın 105/2. Fıkrasına göre cinsel istismarın hiyerarşi veya hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlendiği takdirde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur işi terk etmek mecburiyetinde kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

*İNSAN,
HAKLARIYLA İNSANDIR*

**İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD)
DİYARBAKIR ŞUBESİ**

Ali Emiri 1.Sok. Yılmaz 2004 Apt. No: 1/3 Yenişehir/ DİYARBAKIR

Tel: 0412. 223 30 33 - 229 58 66 **Faks:** 0412. 223 57 37

E-Mail: diyarbakir@ihd.org.tr **Web:** www.ihddiyarbakir.org

Twitter: @amedihd